

Sygn. akt III CSK 49/12

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 12 grudnia 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Iwona Koper

SSN Dariusz Zawistowski

w sprawie z powództwa J. Z.

przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej "K." w K.

o stwierdzenie nieważności uchwały ewentualnie o uchylenie uchwały,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 12 grudnia 2012 r.,

skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 17 marca 2011 r.,

oddala skargę kasacyjną i przyznaje adwokatowi P. T. od Skarbu Państwa (Sądu Apelacyjnego) kwotę 135 (sto trzydzieści pięć) zł powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług przewidzianą dla tego rodzaju czynności tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

Uzasadnienie

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Apelacyjny oddalił apelację powoda J. Z. od wyroku Sadu Okręgowego z dnia 2 grudnia 2010 r. Sąd pierwszej instancji odmówił uwzględnienia powództwa skierowanego przeciwko pozwanej Spółdzielni Mieszkaniowej „K.” w K. o stwierdzenie nieważności ewentualnie o uchylenie uchwały nr 113/2009 z dnia 20 listopada 2009 r., dotyczącej zmiany wysokości opłat eksploatacyjnych za lokale od 1 stycznia 2010 r., podjętej przez radę nadzorczą pozwanej.

Ustalił, że powód jest członkiem pozwanej i przysługuje mu prawo odrębnej własności lokalu. W dniu 20 listopada 2009 r. rada nadzorcza pozwanej po zapoznaniu się z opinią komisji rewizyjnej, na podstawie planu finansowo – gospodarczego na rok 2010 jednogłośnie podjęła zaskarżoną uchwałę nr 113/2009, wprowadzającą z dniem 1 stycznia 2010 r. zmiany w wysokości opłat za lokale mieszkalne, obejmujące stawkę eksploatacyjną, stawkę za centralne ogrzewanie, opłatę za wywóz nieczystości, opłatę za wodę i odprowadzanie ścieków i opłatę za dźwigi. Wysokości opłat były różne dla poszczególnych nieruchomości i wynikały z bilansu skutków prognozowanych podwyżek cen, stopy inflacji, minimalnego wynagrodzenia i podatku od nieruchomości na rok 2010 oraz kosztów za rok 2009. Opłaty eksploatacyjne uległy obniżce, opłata na fundusz remontowy nie uległa zmianie.

Statut pozwanej Spółdzielni oraz regulamin rady nadzorczej przewidują, iż rada nadzorcza sprawuje kontrolę i nadzór nad działalnością spółdzielni (§ 149 pkt 1 statutu). Do zakresu jej działań należy m.in. uchwalanie planów gospodarczych, programów budownictwa mieszkaniowego oraz programów działalności społecznej i kulturalnej, uchwalenie zasad rozliczania kosztów budowy, ustalanie wysokości wkładów mieszkaniowych i budowlanych, a także ustalanie stawek opłat za lokale oraz odpisów na fundusz remontowy i społeczno - kulturalny, zgodnie z zatwierdzonym na dany rok planem kosztów gospodarki zasobami mieszkaniowymi (§ 152 pkt. 1, 12 statutu). Sąd Okręgowy stwierdził, że rada nadzorcza spółdzielni jest wprawdzie przede wszystkim organem kontrolnym i nadzorującym, stosownie

do postanowień art. 44 i 46 ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (tekst jednolity Dz. U. z 2003 r. nr 188 poz. 1848 z późn. zm.), jednak art. 46 § 2 pr. spół. umożliwia zastrzeżenie dla niej dodatkowych uprawnień w statucie. Statut pozwanej w § 152 ust. 12 uprawniał radę nadzorczą do podejmowania uchwał w przedmiocie ustalania stawek opłat za lokale oraz odpisów na fundusz remontowy i społeczno - kulturalny, zgodnie z zatwierdzonym na dany rok planem kosztów gospodarki zasobami mieszkaniowymi. W ocenie Sądu nie został więc przekroczony zakres zadań i kompetencji rady, co zarzucał powód. W rezultacie nie ma podstaw do stwierdzenia nieważności uchwały.

Argumenty, które miały przemawiać za uchyleniem uchwały, dotyczące wadliwego podniesienia opłat, Sąd uznał za nieuzasadnione, skoro kalkulacja tych opłat była oparta na prognozowanej na 2010 r. sytuacji rynkowej.

Sąd nie zgodził się też z zarzutem powoda, że pozwana była obowiązana zawrzeć z nim umowę w sprawie obowiązku uiszczania opłat, stwierdził bowiem, iż obowiązek uczestniczenia przez powoda w pokrywaniu kosztów związanych z eksploatacją i utrzymaniem jego lokalu, eksploatacją i utrzymaniem nieruchomości wspólnych oraz eksploatacją i utrzymaniem nieruchomości stanowiących mienie spółdzielni poprzez wnoszenie opłat wynika z postanowień art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (tekst jedn. Dz. U. z 2003 r., Nr 119, poz. 1116 ze zm.).

Konstatując, że powód nie udowodnił żadnego ze stawianych zarzutów, Sąd pierwszej instancji oddalił powództwo.

W apelacji powód podniósł błędna wykładnię art. 44 pr. spół., art.46 § 2 w związku z art. 44 pr. spół.; nieuzasadnione potraktowanie art. 4 ust. 2 u.s.m. jako samodzielnej podstawy obciążenia członków spółdzielni kosztami utrzymania nieruchomości stanowiących mienie spółdzielni oraz art. 6 k.c. przez nałożenie na powoda obowiązku wykazania wadliwości opłat.

Sąd Apelacyjny zaakceptował ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji i podzielił stanowisko prawne dotyczące przysługiwania radzie nadzorczej w oparciu o postanowienia statutowe kompetencji do ustalanie stawek za lokale oraz odpisów na fundusz remontowy i fundusz społeczno-kulturalny, zgodnie

z zatwierdzonym na dany rok planem kosztów gospodarki zasobami mieszkaniowymi. Sąd przyjął, że kwestionowana uchwała ma charakter normatywny, i została podjęta w materii, która mogła być powierzona i została przekazana radzie nadzorczej na podstawie art. 46 § 2 pr. spół. Wskazał, że prawo spółdzielcze nie ogranicza zakresu uprawnień rady nadzorczej tylko do funkcji nadzorczo-kontrolnych, wobec czego zarzut naruszenia art. 44 w związku z art. 46 § 2 pr. spół. uznał za nieuzasadniony.

Odnosząc się do wniosku apelacji o uchylenie zaskarżonej uchwały Sąd Apelacyjny zgodził się wprowadzić z powodem, że ciężar wykazania prawidłowości określenia wysokości opłat związanymi z użytkowaniem lokalu spoczywa na spółdzielni mieszkaniowej, a nie na członku spółdzielni, stanął jednak na stanowisku, że Sąd Okręgowy dostatecznie wyjaśnił powody zaakceptowania zmiany wysokości opłat za lokale mieszkalne na 2010 r. Za niezasadny uznał także zarzut naruszenia art. 4 ust. 2 u.s.m., podkreślając, że argumentacja Sądu Okręgowego w tym zakresie nie jest kwestionowana w apelacji.

W skardze kasacyjnej opartej na obydwu podstawach z art. 398³ § 1 k.p.c. powód zarzucił błędną wykładnię art. 46 § 2 w związku z art. 44 pr. spół. przez przyjęcie, że stanowi on podstawę udzielenia w statucie kompetencji dla rady nadzorczej spółdzielni mieszkaniowej do zmiany wysokości opłat za używanie lokali mieszkalnych przez członków spółdzielni; ponadto zarzucił mogące mieć wpływ na wynik sprawy naruszenie art. 378 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. poprzez nierozpoznanie zarzutu naruszenia przez Sąd pierwszej instancji art. 4 ust 2 u.s.m. oraz uchybienie art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez niewłaściwe, zbyt lakoniczne uzasadnienie wyroku w części dotyczącej zarzutu naruszenia przez Sąd pierwszej instancji art. 4 ust 2 u.s.m.

We wnioskach domagał się uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, ewentualnie uchylenia w całości wyroków sądów obu instancji i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez uwzględnienie powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały. Złożył także wniosek o przyznanie pełnomocnikowi

powoda kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Każda z podstaw, na jakich oparta została skarga kasacyjna odnosi się do innego z żądań zgłoszonych przez powoda. Podstawa naruszenia prawa materialnego dotyczy powództwa objętego żądaniem głównym – o stwierdzenie nieważności uchwały rady nadzorczej z powodu powzięcia jej przez organ niekompetentny do rozstrzygnięcia tego zagadnienia. Zarzuty procesowe skierowane są natomiast przeciwko rozstrzygnięciu o żądaniu ewentualnym – uchylenia tej uchwały jako mającej na celu pokrzywdzenie członka spółdzielni.

Skarżący konsekwentnie stoi na stanowisku, że przyjęty w prawie spółdzielczym podział kompetencji pomiędzy poszczególne organy spółdzielni jest ściśle i wiążąco określony, a radzie nadzorczej przypadają w strukturach spółdzielczych wyłącznie uprawnienia kontrolno-nadzorcze. O takiej roli rady przesądza, jego zdaniem, treść art. 44 pr. spół., zgodnie z którym rada nadzorcza sprawuje kontrolę i nadzór nad działalnością spółdzielni. W literaturze jednak od dawna ukształtował się pogląd, zgodnie z którym funkcje kontrolne i nadzorcze są wprawdzie zasadniczym i najbardziej charakterystycznym przedmiotem działania rady, jednak nie wyłącznym. Taki wniosek wywieść można już z przeglądu zadań rady wymienionych w art. 46 § 1 pr. spół., z których zadania ściśle odpowiadające zakresowi kompetencji wskazanych w art. 44 pr. spół. wymienione są w art. 46 § 1 punktach 2, 6 i 7 oraz § 4 pr. spół. Pozostałe zadania stanowią realizację funkcji zarządzających (art. 46 § 1 pkt. 1, 3, 4 i 5 pr. spół.) oraz funkcji reprezentacji (art. 46 § 1 pkt. 8 pr. spół.). O tym, że uprawnienia rady nadzorczej, nawet przewidziane wyraźnie w art. 46 § 1 pr. spół. nie muszą być bezwzględnie przypisane radzie nadzorczej świadczy art. 46 § 2 zd. drugie pr. spół., pozwalający w statucie przekazać do wyłącznej właściwości walnego zgromadzenia podejmowanie uchwał we wszystkich lub niektórych sprawach wymienionych w § 1 pkt 1, 3 oraz 5 tego artykułu. W tym kontekście art. 46 § 2 zd. pierwsze pr. spół. prawidłowo odczytany został przez Sądy obydwu instancji jako zezwolenie na przekazanie radzie

nadzorczej uprawnień niekoniecznie odnoszących się do funkcji kontrolno-nadzorczych. Wprawdzie w literaturze podkreśla się, że nie jest wskazane zbyt szerokie przekazywanie funkcji zarządzających radzie nadzorczej, ale nie jest kwestionowana utrwalona od dawna praktyka powierzania jej uprawnień do ustalania zasad, które precyzują w sposób ogólny elementy istotne przy kształtowaniu indywidualnych stosunków pomiędzy członkami a spółdzielnią w drodze tzw. uchwał normatywnych. Powierzenie radzie nadzorczej uprawnień do określania zasad naliczania opłat mieści się w tym zakresie i jest powszechną i długoletnią praktyką spółdzielczą, nie budzącą zastrzeżeń w orzecznictwie (por. np. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2007 r., III CZP 141/06, OSNC 2007/12/180 czy wyrok z dnia 17 listopada 2004 r., IV CK 215/04, LEX nr 284219). Wbrew stanowisku skarżącego, także powoływane przez niego stanowisko Sądu Apelacyjnego w Poznaniu, wyrażone w uzasadnieniu wyroku z dnia 4 grudnia 2008 r. (I ACa 814/08, LEX nr 518072) akceptuje ten pogląd. Sąd ten uznał, że rada nadzorcza nie była upoważniona do podjęcia uchwały ponieważ przedmiot uregulowany uchwałą nie mieścił się w granicach kompetencji przyznanych radzie w statucie, a nie dlatego, że wykluczone jest wykonywanie przez nią jakichkolwiek zadań wykraczających poza zakres wyznaczony w art. 44 pr. spół.

Z tych przyczyn zarzut naruszenia art. 44 w zw. z art. 46 § 2 pr. spół. nie mógł zostać uwzględniony.

Nieuzasadnione okazały się także zarzuty naruszenia przepisów procesowych. Sąd Apelacyjny rozważył zasadność apelacyjnego zarzutu naruszenia art. 4 ust. 2 u.s.m. i wystarczająco jasno wyłuszczył w uzasadnieniu swoje stanowisko. Oceniał, że przyczyny usprawiedliwiające zmiany wysokości opłat zostały dostatecznie wyjaśnione przez Sąd pierwszej instancji, co oznacza, że zaakceptował stanowisko tego Sądu. Podniósł też, że zarzut naruszenia art. 4 ust. 2 u.s.m. nie jest uzasadniony, ponieważ skarżący nie zakwestionował w apelacji argumentacji Sądu Okręgowego, a więc że nie skonkretyzował w czym upatruje nieprawidłowość rozumowania tego Sądu, co uniemożliwiło rozważenie zasadności jego stanowiska. Ponadto należy wskazać, że podnoszona przez powoda konieczność zawarcia z nim przez spółdzielnię umowy normującej

wysokość opłat nie jest zagadnieniem istotnym przy ocenie prawidłowości uchwały normatywnej stanowiącej akt ogólny, określający wysokość opłat.

Z przytoczonych względów skarga kasacyjna podlegała oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

Wysokość zasądzonych kosztów pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym znajduje uzasadnienie w postanowieniach § 2, § 11 ust. 1 pkt 1 i § 13 ust. 4 pkt 2 i § 19 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.)